

Маріанна Фахурдінова

ПЕРЕВАГИ ВІД НАТО:

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНА ДЛЯ УКРАЇНИ
ВІДМОВА ВІД КУРСУ
НА ВСТУП ДО АЛЬЯНСУ

ПЕРЕВАГИ ВІД НАТО:

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНА ДЛЯ УКРАЇНИ
ВІДМОВА ВІД КУРСУ
НА ВСТУП ДО АЛЬЯНСУ

Маріанна Фахурдінова,
аналітикиня
Центру «Нова Європа»

Червень, 2022

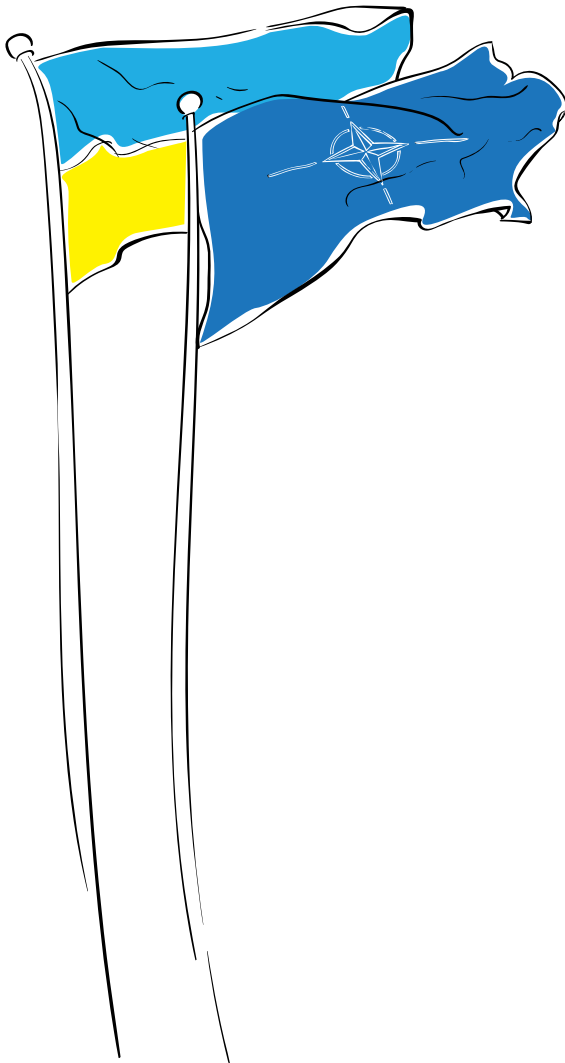
чим небезпечна для України відмова від курсу на вступ до Альянсу

Чи варто Україні все ж остаточно відмовлятися від курсу на НАТО?

У пошуках моделі припинення бойових дій українська сторона вже винесла низку пропозицій для потенційної «мирної угоди» з Росією, ключовою з яких є гарантія невступу України в НАТО або інші військові союзи (фактично нейтралітет) на користь отримання гарантій безпеки з боку низки держав.

Інший шлях натомість обирають нордичні країни: Швеція збирається вже у червні подати заявку на членство в Альянсі (підтримують 51% населення), а у Фінляндії рішення щодо можливої заявки на вступ у НАТО прогнозують ухвалити протягом кількох тижнів (підтримують 62% населення).

Тож спробуємо розібратися, чи варто Україні відмовлятися від НАТО. І чи дійсно підтримка українцями членства в Альянсі падає (спойлер – насправді зради не сталося)?

АТАКА НА НАТО

Необхідність вступу України до НАТО як основний спосіб гарантування безпеки країни викристалізувалась після початку війни Росії в Україні у 2014 році. З того часу цю ідею стабільно підтримували приблизно 45-50% громадян.

Напередодні повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року за членство України в Альянсі виступали 62% громадян, а вже за тиждень після початку повномасштабних воєнних дій рівень підтримки стрімко зріс до рекордних 76% (1 березня 2022 року).

Однак впродовж перших тижнів війни в Україні розпочалась інформаційна кампанія з дискредитації НАТО.

Однак впродовж перших тижнів війни в Україні розпочалась інформаційна кампанія з дискредитації НАТО.

У ній брали участь як українські високопосадовці, так і вітчизняні та європейські медіа. Надзвичайно високою була концентрація наративів про слабкий Альянс, який не хоче закрити для України небо, надати Україні озброєння тощо.

Така інформаційна хвиля призвела до того, що низка українських експертів-євроатлантистів навіть написали лист-звернення до штаб-квартири НАТО з проханням звернути увагу на проблеми позиціонування Альянсу в Україні

та відсутності у публічній комунікації Альянсу чітких меседжів про Україну.

Паралельно із цим українська делегація у Стамбулі сигналізувала про готовність говорити про нейтралітет та відмову від руху до членства в НАТО. І вже станом на 30-31 березня соціологи зафіксували зменшення підтримки вступу до НАТО – 68%.

Заспокоїмо одразу – катастрофи не сталося.

Курс на членство в Альянсі досі підтримує переважна більшість населення, а говорити про стрімке зниження підтримки було би відвертим перебільшенням. Різниця – 62% у лютому та 68% наприкінці березня – доволі несуттєва, особливо з урахуванням того, що задекларована статистична похибка становить 2,5%.

Утім, певна зміна настроїв все ж відбулася, а пропозиція України отримати гарантії безпеки з боку низки держав, особливо у формулюванні «навіть сильніші за статтю 5 Вашингтонського договору», могла стати для частини громадян України аргументом на користь відмови від ідеї членства України в НАТО.

Напевно, багатьох не залишили байдужими і маніпулятивні гасла про слабе НАТО.

Тепер, коли інформаційна хвиля із дискредитації Альянсу поволі вщухла, можна із холодною головою поговорити про те, що перш ніж звинувачувати НАТО у слабкості та нерішучості, свідомому громадянину необхідно розуміти, скільки всього Альянс зробив

ПЕРЕВАГИ ЩЕ ДО ЧЛЕНСТВА

для України та яку допомогу надав за роки співпраці.

Віддаючи свій голос на відповідному референдумі (якщо доведеться), українцям також слід усвідомлювати, що на їхню думку зважають.

На це рішення будуть зважати закордонні лідери, які часом можуть ухвалювати доленосні рішення.

На це рішення будуть зважати закордонні лідери, які часом можуть ухвалювати доленосні рішення.

Так, у 2008 році у європейських столицях своє рішення відмовити Україні у наданні Плану дій щодо членства (ПДЧ) аргументували тим, що рівень підтримки вступу України до НАТО на той момент був рекордно низьким – 15-20%.

А на додачу, треба усвідомлювати, що курс України на членство у НАТО – це не лише про формальний вступ до Альянсу та захист України статтею 5 Вашингтонського договору.

Йдеться, перш за все, про глибинну співпрацю з Альянсом на різних рівнях, яка сприяла суттєвим трансформаціям всередині самої України.

Зміцнення безпеки та посилення обороноспроможності України було не просто одним із пріоритетів, а стало чи не найголовнішим досягненням у співпраці з Альянсом.

За роки співпраці (офіційно відносини України з НАТО були встановлені у 1992 році) Україна стала єдиною державою-партнером Альянсу, яка брала участь у всіх його основних місіях та операціях.

Починаючи з 2014 року, Україна бере участь у численних спільних навчаннях з НАТО: Sea Breeze, Rapid Trident, Joint Juncture, Defender Europe, Coherent Resilience, Cossack Mace-2021 тощо.

Тренування з інструкторами з країн-членів НАТО пройшли десятки тисяч українських військовослужбовців.

Тренування з інструкторами з країн-членів НАТО пройшли десятки тисяч українських військовослужбовців.

чим небезпечна для України відмова від курсу на вступ до Альянсу

Усе це сприяло **збільшенню рівня боєздатності української армії, впровадженню в Україні найкращих практик та стандартів армій країн Європи і США**, а також посиленню взаємосумісності з арміями держав-членів Альянсу.

Якщо збройні сили держав-членів та партнерів НАТО взаємосумісні, це означає, що вони розуміють одне одного, діють за певними стандартами та можуть спільно і узгоджено взаємодіяти в рамках навчань або операцій.

Тривала співпраця та наявність довіри між Альянсом та Україною сприяла **наданню Україні зброї та введенню санкцій** проти країни-агресора після початку повномасштабної війни Росії проти України. Ці дії вживають держави-члени НАТО, а не власне Альянс, однак у цих питаннях він виконує координуючу роль.

Україна, до речі, мала змогу робити закупівлі продукції військового призначення, яку в Україні не виробляють, ще до початку повномасштабного вторгнення Росії.

У 2015 році Україна приєдналась до Агенції НАТО з підтримки та постачання – спеціалізованої системи закупівель Альянсу – та вже з 2019 року почала здійснювати закупівлі за спрощеною процедурою та зниженими цінами.

Тісна співпраця з Альянсом також сприяла запуску в Україні реформи оборонних закупівель – реформи, спрямованої на боротьбу з корупцією у секторі безпеки і оборони України та запровадження найкращих практик держав-членів НАТО.

Крім того, завдяки поглибленій співпраці з Альянсом

Україна отримала можливість **проводити обмін розвідданими з державами-членами НАТО**.

Україна отримала можливість проводити обмін розвідданими з державами-членами НАТО.

Це надзвичайна перевага, яку ми наразі використовуємо в умовах війни з Росією. Поглиблений обмін розвідданими став можливий, зокрема, завдяки отриманню Україною статусу партнера з розширеними можливостями (EOP). Серед інших переваг цього статусу: розширення участі України в спільних навчаннях і тренуваннях НАТО, посилення співпраці для забезпечення безпеки Чорного моря, розширення українського представництва в структурах НАТО тощо.

РЕФОРМИ, ВІДЧУТНІ ДЛЯ ПЕРЕСІЧНИХ ГРОМАДЯН ТА ВІЙСЬКОВИХ

Співпраця України з НАТО у сфері впровадження реформ була однією з основних та чи не найважливіших. Альянс надавав дорадчу допомогу в цій сфері, а також допомагав визначити найбільш пріоритетні реформи для впровадження.

Завдяки підтримці з боку держав-членів НАТО в Україні було зроблено перші кроки на шляху до встановлення **демократичного та цивільного контролю над збройними силами** – введено норму, що міністром оборони має бути цивільна особа; було запущено **реформи СБУ та розвідки; відбулись позитивні зміни у ЗСУ**: реформування сержантського корпусу ЗСУ, покращене медичне забезпечення військових тощо.

Безперечно, до повномасштабного вторгнення Росії актуальними для України залишались низка проблем, як-от забезпеченням військових житлом, відтік кваліфікованих кадрів з армії тощо.

Саме прагнення вступу до Альянсу визначало необхідність проведення подальших **реформ у сфері безпеки та оборони, орієнтованих на людей**.

Йдеться про соціальний захист військових, належне медичне забезпечення, рівні права та можливості жінок і чоловіків у секторі безпеки та оборони тощо. Адже забезпечення цих умов є одними з основних критеріїв для вступу в НАТО.

Відсутність мети у вигляді членства в НАТО може загальмувати проведення таких реформ у майбутньому.

Відсутність мети у вигляді членства в НАТО може загальмувати проведення таких реформ у майбутньому.

Альянс також спрямовував допомогу Україні через **програми з розвитку потенціалу**: наприклад, програма з професійного розвитку (PDP, розвиток навичок управління та лідерства у цивільних посадових осіб), програма з розвитку військової освіти (DEEP) тощо.

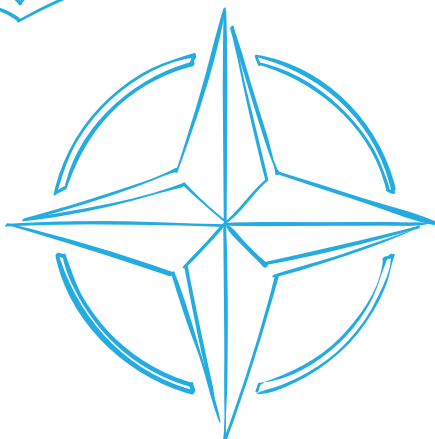
В рамках «Комплексного пакета допомоги», який включав 40 цільових заходів у 13 ключових сферах, держави-члени Альянсу надавали Україні допомогу через **трастові фонди** (механізм надання на добровільній основі окремими країнами членами та партнерами НАТО цільової практичної допомоги у різних галузях).

Наприклад, допомога для військовослужбовців надавалась через трастовий фонд з медичної реабілітації (безпосередня допомога пораненим військовослужбовцям, розвиток інституцій медичної реабілітації), трастовий фонд зі створення системи переходу з військової кар'єри на цивільну (перепідготовка та набуття додаткових компетенцій).

НАТО також приділяв велику увагу питанням гендерної рівності як у військових, так і в цивільних структурах.

Крім цього, НАТО сприяв проведенню **антикорупційних реформ в Україні** (впровадження електронного декларування для чиновників, зменшення секретності в публічних та оборонних закупівлях), **судової реформи** (створення Вищого антикорупційного суду – ВАКС) тощо. Ці реформи прямо впливають на життя населення та є відчутними для пересічних українців.

Відмова від курсу в НАТО, а також сильне відмежування від Альянсу означатимуть не лише відмову від ідеї членства, але й можливий кінець поглибленої або будь-якої співпраці з НАТО взагалі.

Самотужки відмовившись від курсу до Альянсу, Україна лише полегшить задачу противникам вступу нашої держави до НАТО (а за роки незалежності Україна вже кілька разів то проголошувала своєю метою членство, то відмовлялась від нього), а у разі нового нападу Україна може залишитись без підтримки та допомоги партнерів.

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua

Центр «Нова Європа»
Київ

<http://neweurope.org.ua/>

info@neweurope.org.ua

<https://www.facebook.com/NECUkraine/>

https://twitter.com/NEC_Ukraine